

บทที่ 1

บทนำ

สถาปนิกรับบทบาทต่อการสร้างสังคมตั้งแต่เริ่มมีสังคมมนุษย์ และเป็นอาชีพที่พัฒนา
มาพร้อม ๆ กับการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ชาติ งานสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพ
สังคม วัฒนธรรมตลอดจนเศรษฐกิจและการเมืองของยุคสมัยนั้น ๆ สำหรับสังคมไทยในสมัย
โบราณเห็นการปฏิบัติงานด้านสถาปัตยกรรมยังมิได้ถือปฏิบัติเป็นอาชีพหลัก เพียงแต่เป็นการช่วย
เหลือหรือจ้างวานกันในชุมชนของตนเพื่อสร้างที่พักอาศัย หรือระดมแรงงานกันเพื่อสร้างสาธารณะ
สมบัติของชุมชนเช่น วัด

การพัฒนาของสถาปัตยกรรมไทยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะ
เป็นช่วงที่อารยธรรมของต่างประเทศถูกนำมาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง โดยพ่อค้าจากยุโรป จีน
และญี่ปุ่น งานสถาปัตยกรรมของไทยจึงได้รับการพัฒนาโดยผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมของ
ไทยกับสถาปัตยกรรมของต่างประเทศ นอกจากนี้ได้มีการส่งข้าราชการไทยไปศึกษาในยุโรป
เพื่อนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ในปัจจุบันการพัฒนาประเทศทั้งภาครัฐบาล
และภาคเอกชน จำเป็นต้องมีการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ ซึ่งต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามาร
พิเศษ สถาปนิกเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและอบรมมา เพื่อสนองตอบความต้องการนี้เป็นอย่างดี
ทั้งในด้านความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ที่มาของงานวิจัย

ในสภาพของสังคมปัจจุบันสถาปนิกเข้ามามีบทบาทในสังคมอย่างกว้างขวาง ทั้งภาค
เอกชนและภาครัฐบาล ในฐานะที่เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือนที่เราอยู่
อาศัยที่ทำงานที่ใช้ในการประกอบวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานรักษาพยาบาล ตลอดจนศูนย์
การค้าและโรงภาพยนตร์ หรือส่วนสาธารณะสำหรับการพักผ่อน อาคารและสถานที่เหล่านี้เป็น
สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สถาปนิกเป็นผู้มีบทบาทอย่างมาก ในการสร้างสรรค์ขึ้นมาจากความรู้
ความสามารถ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลหรือส่วนรวม ให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพ
ความเป็นอยู่ ความสะดวกสบายในการใช้สอย ความสบายทางร่างกายและจิตใจ ความปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนสอดคล้องกับระบบคุณค่าต่าง ๆ ตามสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ซึ่งนับได้ว่า สภาปณิกมีบทบาทในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ นอกจากนี้บทบาทในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว สภาปณิกยังมีบทบาทอย่างมากต่อการ สืบสาน ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง แล้วยังหาและดัดแปลงวัสดุทดแทน ที่ก่อให้เกิดความประหยัดต่ออัตราประโยชน์ที่เท่ากัน สร้างสรรค์และให้คำปรึกษาแก่ผู้ลงทุน เพื่อพัฒนาโครงการในรูปของการก่อสร้าง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการลงทุนและสภาพแวดล้อม ที่ดีแก่ชุมชน

อาชีพสภาปณิกของประเทศไทยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตลอด จนถึงปัจจุบันนี้ มีสำนักงานสภาปณิกที่ดำเนินการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลและส่วนรวมกระจาย อยู่ทั้งประเทศไทยประมาณ 150 แห่ง อย่างไรก็ตามสำนักงานสภาปณิกก็ยังคงมีปัญหาทางการ สืบสานและการปฏิบัติวิชายาชีพอยู่ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสภาปณิก และ ภาครัฐบาลในการแก้ไข เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินการของบริษัทสภาปณิก ซึ่งจะ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นอันมาก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการสืบสานของบริษัทสภาปณิกขนาดใหญ่ และบริษัทสภาปณิกขนาดกลาง ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการสืบสานระหว่างบริษัทสภาปณิกขนาดใหญ่กับบริษัทสภาปณิก ขนาดกลางในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการสืบสานของบริษัทสภาปณิกขนาดใหญ่ และบริษัทสภาปณิก ขนาดกลางในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และข้อบกพร่องในการสืบสาน ของบริษัทสภาปณิก

สมมุติฐานของการศึกษา

1. ขนาดและจำนวนโครงการที่ได้รับมีผลต่อลักษณะการสืบสาน
2. การตัดสินใจของบริษัทสภาปณิกขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ส่วนบริษัท สภาปณิกขนาดกลาง การตัดสินใจขึ้นอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว

3. บริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ นำระบบการบริหารงานมาใช้ในการจัดการมากกว่า บริษัทสถาปนิกขนาดกลาง

4. ชื่อเสียงของหัวหน้าสถาปนิกมีผลต่อความสำเร็จของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นบริษัท สถาปนิกขนาดใหญ่ หรือบริษัทสถาปนิกขนาดกลางก็ตาม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเล่นข้อมูลของการจัดการของบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ และบริษัทสถาปนิกขนาดกลาง ให้อยู่เกี่ยวข้องทราบและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
2. ทราบปัญหาในการจัดการของบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ และบริษัทสถาปนิกขนาดกลาง
3. เล่นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องในการจัดการของบริษัทสถาปนิกสำหรับบุคคลที่สนใจนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยนี้จะศึกษาถึงการจัดการของบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ และบริษัทสถาปนิกขนาดกลางเท่านั้น สำหรับการจำแนกขนาดของบริษัทสถาปนิกนั้น พิจารณาโดยใช้จำนวนพนักงานของบริษัทเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้เพราะขอบเขตและปริมาณงานมีความสัมพันธ์กับจำนวนพนักงานโดยตรง โดยกำหนดว่าบริษัทสถาปนิกที่มีจำนวนพนักงานตั้งแต่ 15 ถึง 40 คน เป็นบริษัทสถาปนิกขนาดกลาง และบริษัทสถาปนิกที่มีพนักงานมากกว่า 40 คน ขึ้นไปเป็นบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ การวิจัยนี้จะศึกษาถึงการจัดการของบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่และบริษัทสถาปนิกขนาดกลาง ใน กรุงเทพมหานครเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ

1. บริษัทสถาปนิกโดยส่วนใหญ่ของประเทศไทยตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นการศึกษาการจัดการของบริษัทสถาปนิกในกรุงเทพมหานคร จึงสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างของบริษัทสถาปนิกในประเทศไทยได้
2. เพื่อให้การศึกษานี้สามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น

1. ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 โดยการสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้บริหารของบริษัทสถาปนิก และสถาปนิกที่ทำงานอยู่ในสำนักงานสถาปนิก เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการประกอบธุรกิจของบริษัทสถาปนิกและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการบริษัทสถาปนิกของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.2 โดยการออกแบบสอบถาม หลังจากได้รายชื่อบริษัทสถาปนิกที่รวบรวมโดยสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว จึงส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบจำนวนพนักงานแยกตามหน้าที่ของบริษัทสถาปนิกทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้อาจำแนกประเภทของบริษัทสถาปนิกว่าเป็นบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ กลาง หรือเล็ก เพื่อศึกษาถึงการจัดการของแต่ละบริษัทต่อไป

1.3 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม หลังจากที่ได้สัมภาษณ์บุคคลในวงการธุรกิจสถาปนิก และศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสถาปนิกแล้ว จึงนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามถึงการจัดการบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ และบริษัทสถาปนิกขนาดกลาง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 รายชื่อบริษัทสถาปนิกทั้งหมด ได้รับความอนุเคราะห์จากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งรวบรวมขึ้นจากการขึ้นทะเบียนของบริษัทสถาปนิกกับสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

2.2 จากการค้นคว้าตำรา เอกสารและบทความที่เกี่ยวกับสถาปนิก

การกำหนดตัวอย่าง

จากรายชื่อบริษัทสถาปนิกในกรุงเทพมหานคร ที่จดทะเบียนกับสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีทั้งสิ้น 65 บริษัท¹ ได้ออกแบบสอบถามจำนวนพนักงานแยกตามหน้าที่

¹ รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก หน้า 128

เพื่อจำแนกขนาดของบริษัทสถาปนิก ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับมาเพียง 33 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50.8 ของบริษัทสถาปนิกทั้งหมด ในจำนวนนี้มีบริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่ 4 บริษัท บริษัทสถาปนิกขนาดกลาง 15 บริษัท เพื่อให้สะดวกต่อการได้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จึงกำหนดบริษัทสถาปนิกทั้ง 19 บริษัท เป็นตัวอย่างของการวิจัย ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

บริษัทสถาปนิกขนาดใหญ่

1. บริษัท ดีไซน์ 103 จำกัด
2. บริษัท คาซ่า จำกัด
3. บริษัท สถาปนิก 110 จำกัด
4. บริษัท ดีไซน์ดีเวลลอป จำกัด

บริษัทสถาปนิกขนาดกลาง

1. บริษัท อินเตอร์ดีไซน์ จำกัด
2. บริษัท สำนักงานโพร์เอส จำกัด
3. บริษัท สถาปนิก ลูเมธ ชุ่มสาย จำกัด
4. บริษัท เซเว่นอะโซซิเอตส์ จำกัด
5. บริษัท รังสรรค์สถาปัตย์ จำกัด
6. บริษัท ออกแบบ 205 จำกัด
7. บริษัท อะปัลแกม ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด (แผนกสถาปัตย์)
8. บริษัท คอมเพล็กซ์ดีไซน์แอนด์คอนซัลแตนท์ จำกัด
9. บริษัท ทัชวัญ จำกัด
10. บริษัท สถาปนิก อีคิสติกส์ จำกัด
11. บริษัท ที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด
12. บริษัท โมเบลกลส์ จำกัด
13. บริษัท ที่ปรึกษาสิน จำกัด
14. บริษัท อินเตอร์อาคิเต็ค จำกัด
15. บริษัท แพลนอาคิเต็ค จำกัด

การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งข้อถามออกเป็น 8 ส่วน

- ส่วนที่ 1 สถานภาพของกิจการ
- ส่วนที่ 2 การวางแผน
- ส่วนที่ 3 การดำเนินการ
- ส่วนที่ 4 การตลาด
- ส่วนที่ 5 การจัดการงานบุคคล
- ส่วนที่ 6 การเงิน
- ส่วนที่ 7 การควบคุม
- ส่วนที่ 8 ปัญหาอื่น ๆ

ลักษณะของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามที่กำหนดคำตอบไว้แล้ว และคำตอบที่กำหนดไว้เป็นคำตอบที่แน่นอน 2 คำตอบ (ข้อ 2 ส่วนที่ 4 ของภาคผนวก ก.)
2. แบบสอบถามที่กำหนดคำตอบไว้แล้ว และคำตอบที่กำหนดไว้มีมากกว่า 2 คำตอบ (ข้อ 1 ส่วนที่ 1 ของภาคผนวก ก.)
3. แบบสอบถามที่กำหนดคำตอบไว้แล้ว และคำตอบที่กำหนดไว้มีมากกว่า 2 คำตอบ โดยให้เรียงลำดับความสำคัญ (ข้อ 3 ส่วนที่ 3 ของภาคผนวก ก.)
4. แบบสอบถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ ให้ตอบโดยเสรี (ข้อ 3 ส่วนที่ 4 ของภาคผนวก ก.)

การออกงานสำเนา

ในการวิจัยนี้ก่อนเริ่มงานภาคสนาม ได้นำแบบสอบถามให้สถาปนิกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานกับบริษัทสถาปนิก 3 ราย เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นการทดสอบ แล้วปรับปรุงข้อบกพร่องของแบบสอบถามจากคำแนะนำของสถาปนิก เมื่อปรับปรุงแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงทดลองสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการบริษัทสถาปนิก 2 ราย แล้วนำข้อแนะนำมาปรับปรุง และเพิ่มเติมแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยนี้อย่างสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามออก

สัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการบริษัทสถาปนิกที่เลือกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 19 ราย โดยการนัดหมาย วัน เวลา กับผู้จัดการแต่ละรายเพื่อทำการสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งนั้นผู้เขียนจะเป็น ผู้บันทึกข้อมูลเอง และในขณะเดียวกันก็จะบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อนำรายละเอียดของการ สัมภาษณ์มาศึกษาได้อย่างถูกต้อง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

การออกสัมภาษณ์กรรมการผู้จัดการบริษัทต่าง ๆ ด้วยแบบสอบถามนั้น เริ่มกระทำ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2527 และสิ้นสุดเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2527 รวม 65 วัน มีเพียง 4 รายที่ผู้เขียนมิได้สัมภาษณ์โดยตรงกับกรรมการผู้จัดการ โดย 2 รายให้สัมภาษณ์ โดย สถาปนิกโครงการ และอีก 2 ราย กรรมการผู้จัดการตอบแบบสอบถามแล้วส่งกลับคืนมา

การวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล

หลังจากได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้ง 19 รายแล้ว ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถามนั้น โดยการคำนวณหาร้อยละในแต่ละข้อของแบบสอบถามตามตารางที่จัดทำขึ้น เพื่อแจกแจงข้อมูลจากคำถามที่มีคำตอบแบบเลือกตอบ สำหรับคำถามที่ให้แสดงความคิดเห็นนั้น ได้รวบรวมความคิดเห็นเหล่านั้นเพื่อสรุปผลต่อไป

ปัญหาในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาในการออกงานภาคสนาม ซึ่งพอสรุป ได้ดังนี้

1. ปัญหาในการตอบแบบสอบถาม การออกแบบสอบถามเบื้องต้นเพื่อจำแนกประเภท ของบริษัทสถาปนิกนั้น มีบริษัทสถาปนิกบางรายไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้ ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลทั้งหมดได้ แต่การสอบถามโดยการสัมภาษณ์ได้รับความร่วมมืออย่างดี จากทุกบริษัท
2. ปัญหาด้านเวลาในการสัมภาษณ์ เนื่องจากผู้ตอบมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในบริษัท ทั้งในด้านการบริหารงาน การติดต่อธุรกิจ และงานด้านสถาปัตยกรรม ทำให้ไม่มีเวลามากนัก ในการให้สัมภาษณ์